

JERONÝM JANÍČEK - ČESKÁ VIZE

(*1975) publicista, moderátor, mediální analytik, Praha

zveřejněno v Kavárně iDNES.cz v pondělí 12. října 2009

Většina z nás se téměř jistě shodne na elementárních hodnotách, jejichž rozvoj či posilování bezpochyby přispívá k vytváření lepších podmínek pro život v naší zemi, podobně jako v kterékoli jiné zemi na světě. Umění pomoci druhému, nelhostejnost, tolerance, empatie, snaha o ochranu přírodního a kulturního bohatství, důraz na vzdělávání nebo rozvoj vědy a výzkumu. To vše jsou hodnoty nadčasové, tedy stále a jen těžko zpochybnitelné.

Nezřídkou je nám ovšem podsouváno, jak česká společnost stále více hrubne, převládá v ní údajně jakýsi odporný druh individualismu („sobectví bez soucitu“), přičemž má silně konzumní rysy. Jsem v tomto ohledu mírným optimistou, protože dobře vím, jak málo stačí k tomu, abychom (nejen) naši společnost začali vnímat skrze média jako sobeckou nebo konzumní. Neumím poctivě přecíst celou českou společnost (kdo je toho opravdu schopen?). Procházím jen relativně malými ostrůvky obydlými nejružnějšími lidmi, z nichž každý má své krásné stránky i stíny a rezervy, podobně jako já. Z této osobní zkušenosti nemohu ovšem vyvozovat závěry o celku. Navíc pohled jednotlivce na společnost může zkreslovat celá řada dalších faktorů, počínaje neotřesitelnou vírou ve statistiku přes míru vzdělanosti a životních zkušeností až po přiznané i nepřiznané ambice (touhy) i aktuální vnitřní rozpoložení „hodnotitele“.

Takže z jiného úhlu. Daleko více než přeplněné nákupní tašky, které nevypovídají tolik o jejich majitelích, jak si možná myslíme, mě trápí rozdělení a rozdělování společnosti. Soupeření politických stran jsem považoval za věc naprosto běžnou, dokud jsme se nerozdělili (nebo jsme byli rozdělení?) nejméně na dva nesmiřitelné tábory, přičemž někteří z nás přitom nabyli podoby fotbalových rowdies. Těžko říci, kdo je skutečně zodpovědný za stav, v němž je na jedné straně česká pravice prezentována jako skupina loupeživých kořistníků bez srdce a na straně druhé bývá levice označována za tábor populistických a rozhazovačných troufů. Polarizace společnosti se projevuje i jinak. V určitých kruzích je téměř imperativem hovořit například o Klausovi výhradně jako o sebestředném „pomatenci“, který dělá v zahraničí ostudu České republice. Jiní prozvěnu označují kritiky projektu Evropské unie za „zpátečníky“ či dokonce za „nacionalisty“. Tento stav je pro mě dlouhodobě nepřijatelný. Namísto budování mostů, propojujících odlišně smýšlející, nálepkujeme, rozdělujeme a svým způsobem i stigmatizujeme. Obávám se chvíle, kdy bude znovu lepší (pohodlnější) k zásadním věcem mlčet.

Proto si přeji nejen společnost stojící na základech pečlivě pěstovaných bazálních lidských hodnot, ale především společnost nerozhádanou a nerozštěpenou. Není pravdou, že sami v tomto ohledu nic nez můžeme, jestliže sami nevstoupíme rovnou do politiky nebo dokud se na horizontu našeho politického světa neobjeví jakýsi morální spasitel. Kritické myšlení a schopnost vést slušný dialog lze rozvíjet na mnoha úrovních, podobně jako lidskost. Samozřejmě, k dialogu je zapotřebí alespoň dvou a ostré vymezení se vůči oponentovi (protistraně) dává mnohým pocit sounáležitosti s vlastní „ideologickou“ skupinou. S vědomím těchto faktů lze, myslím, dokázat nemálo dobrého.

A konečně, přidávám k úvaze slíbené „desatero“:

- 1) Chovat v úctě lidi vzdělané, zkušené, talentované, odborně zdatné a pracovitě. A dokázat jim nejen poděkovat, ale je i dobře zaplatit.
- 2) Sebrat odvahu a podívat se konečně do zrcadla doby nedávné a nezavírat přitom oči.
- 3) Nevykládat dějiny včerejška jednostranně.
- 4) Postavit se proti snaze skandalizovat nositele odlišných (menšinových) názorů.
- 5) Usilovat o skutečnou svobodu slova.

- 6) Zachovat si (či v sobě znovu objevit) starý dobrý selský rozum.
- 7) Nedopustit další krádež části našich svobod výměnou za pocit iluzorního bezpečí a za příslib blahobytu.
- 8) Nesetrvávat pouze u formulování celospolečenských priorit, ale také trvat a spolupodílet se na jejich naplňování.
- 9) Nehledat mezi politiky morální spasitele národa.
- 10) Nenechat se médií frustrovat, opájet, ničit, zlobit nebo roztrpčovat, nýbrž je uchopit jako nástroj, který nám může (má) sloužit a tak s nimi i zacházet.

*ČESKÁ VIZE = deset nejdůležitějších hodnot, na kterých by měla stát budoucnost naší společnosti
KRÁTKÁ (cca 40 řádků, 1 strana A4) ESEJ (sloupek, črta, úvaha, reflexe, komentář, dialog, výzva,
poselství, zpráva, dopis, návod, kuchařka, seznam, grafika...) formulovaná pro závěrečný díl ročního
cyklu diskusí KABINET HAVEL – Úsvit v Čechách, který se uskuteční 19. listopadu 2009 v Brně.*